

Mariusz Matysik

PREFERENCJE KULTURALNE STUDENTÓW WYŻSZEJ SZKOŁY PEDAGOGICZNEJ W ZIELONEJ GÓRZE

Studenckie uczestnictwo w kulturze

Środowisko młodzieży studiującej jest specyficzne i wyodrębnia się znacznie wśród innych środowisk społecznych. Aktywność studiujących niejako z natury skoncentrowana jest na poznawaniu wybranych dziedzin wiedzy określonych kierunków studiów. Młodzież akademicką odróżnia od innej to, że rozwija ona w sobie dużą zdolność samodzielnego myślenia, przetwarzania i interpretowania zdobywanej wiedzy i doświadczeń. Studia są interesującym okresem w życiu młodego człowieka dzięki uczestnictwu w procesach studiowania, obcowaniu z wybitnymi umysłowościami, możliwości realizacji zainteresowań, a przede wszystkim życiu w grupie rówieśników. W okres ten niejako z założenia wkomponowana jest działalność, której wartość determinują jej funkcje estetyczno-rozwojowe. Chodzi tu przede wszystkim o aktywne uczestnictwo we wszystkich odmianach amatorskiego ruchu artystycznego (J. Semków 1990). Właściwość ta ma wyraz w tworzeniu własnej niepowtarzalnej kultury symbolicznej, nowych jakościowo postaw, nawyków, zachowań. Z badań przeprowadzonych przez E. Wnuk-Lipińską (1982) nad uczestnictwem studentów w kulturze wynika, iż stosunkowo najwyższy poziom zaawansowania przejawiają badani w sferze wolno-czasowej, w ruchu naukowym i sportowym, a także w działalności klubowej czy szerzej pojętym udziale w kulturze. Wysokie zaangażowanie w tej sferze „wydaje się cechą typową dla środowiska młodzieży akademickiej”.

Podjęmowane przez młodzież studiującą czynności realizują się w dwóch podstawowych formach: pierwszej, biernej (recepji) i drugiej, czynnej (ekspresji). Globalnie ujmowane uczestnictwo w kulturze to właśnie zespół czynności, które podejmuje człowiek w celu nawiązania kontaktu z instytucjami kultury, środkami przekazującymi treści kultury masowej. Kontakt ten również może dotyczyć indywidualnego stylu relacji człowiek — dzieło kultury symbolicznej. Pojęcie to zawiera w sobie również relacje między wartościami kultury symbolicznej i ich odbiorcą. Według A. Tyszki (1971) uczestnictwo w kulturze realizuje się jako akces natury świadomościowej, jako akt poznawczy, przeżycie, wzruszenie emocjonalne możliwe dzięki

opanowanym dyspozycjom i umiejętnościom. Uczestnictwo w kulturze ma charakter komunikowania społecznego, które przekazuje system symbolicznych znaczeń i przypisywanych im wartości obowiązujących w danym kręgu kulturowym i ułatwiającym porozumienie (A. Przeławska 1976). Wśród cech i motywów uczestnictwa w kulturze wyróżnić można potrzeby, przekonania i postawy, które sprawiają, że ludzie stają się podmiotem uczestnictwa w kulturze (A. Tyszka 1971).

Celem tego artykułu jest próba wyjaśnienia, jakie formy uczestnictwa kulturalnego preferują studenci WSP w Zielonej Górze. Pytanie o stan kultury studentów ma sporo sensu, zwłaszcza w odniesieniu do studentów uczelni pedagogicznej. Studenci ci z racji przyjmowanych ról wychowawców i nauczycieli mogą w sposób istotny kształtować aktywność kulturalną młodzieży szkolnej czy środowiska. Jest to analiza stosunku studentów do wybranych dziedzin kultury symbolicznej, które w sposób najpełniejszy charakteryzują to środowisko.

Do zebrania materiału posłużono się ankietą składającą się z 60 pytań, które w przeważającej większości były pytaniami zamkniętymi (M. Matysik 1994). Posłużyły one do zapoznania się głównie z ilościowym wskaźnikiem uczestnictwa w poszczególnych dziedzinach kultury symbolicznej. Niestety, ze względu na specyfikę samej ankiety badania te nie są w stanie uchwycić sensów i znaczeń kultury, w której uczestniczą lub którą tworzą studenci. Pytania obejmowały takie dziedziny kultury symbolicznej, jak literatura, muzyka, teatr, film, kabaret, plastyka, taniec. Przy łącznej liczbie 971 studentów (w roku 1994, w którym przeprowadzono badania) studiujących na wybranych do badań kierunkach wydziałów Pedagogicznego, Humanistycznego i Matematyczno-fizyczno-technicznego zostało przebadanych 302 studentów, co stanowi 31,1%. Liczby przebadanych studentów na poszczególnych latach i kierunkach studiów przedstawia tabela.

Tabela 1

Badani studenci

Kierunek studiów	II rok		IV rok	
	Faktyczna liczba studentów	Liczba przebadanych	Faktyczna liczba studentów	Liczba przebadanych
Filologia polska	65	46	53	45
Historia	52	41	47	39
Wychowanie muzyczne	25	25	24	22
Pedagogika kulturalno-oświatowa	18	18	19	14
Wychowanie techniczne	24	19	48	33

Wybór przedstawionych w tabeli 1 kierunków studiów był wyborem celowym. Można go uzasadnić tym, że niektóre poddane badaniom kierunki stanowiły potencjalne (choćby z uwagi na realizowane treści kształcenia) miejsce wzmożonej aktywności kulturowej. Należy tu wymienić filologię polską, pedagogikę kulturalno-oświatową, wychowanie muzyczne oraz częściowo historię. Drugi, przeciwny biegun stanowiły te kierunki, których działalność dydaktyczna nie wzmacnia aktywności kulturalnej. Kierunkiem, na którym stwierdzono osłabioną aktywność kulturalną, jest wychowanie techniczne.

Celowy był również wybór badanych lat studiów: drugi i czwarty rok na wymienionych kierunkach. Uzasadnić można go stwierdzeniem, że studentów II roku można uważać za takich, którzy za sobą mają adaptację w nowych warunkach, a jednocześnie w sposób pełny rozpoczęli swoją biografię studencką. Młodzież z IV roku można uznać za bardzo mocno już zżytą z uczelnią, znającą specyfikę warunków studiowania i wszelkie okoliczności związane ze studiami, w tym również instytucje upowszechniania kultury.

Zielona Góra jako miejsce realizacji kulturalnych zainteresowań studentów

Zielona Góra liczy 120 tys. mieszkańców, jest miastem wojewódzkim. Położona jest w środkowo-zachodniej Polsce w niewielkiej odległości od granicy polsko-niemieckiej. Posiada wiele instytucji nastawionych na zaspokojenie kulturalnych potrzeb swych mieszkańców, w tym także młodzieży studiującej. Na terenie Zielonej Góry działa zawodowy teatr im. L. Kruczkowskiego, Filharmonia Zielonogórska im. T. Bairda, duża Biblioteka Wojewódzka im. C. K. Norwida, Muzeum Ziemi Lubuskiej, Biuro Wystaw Artystycznych, galerie sztuki współczesnej, ośrodek folkloru, Estrada Ziemi Lubuskiej, cztery kina, Ośrodek Sztuk Widowiskowych „Arlekin” (w trakcie prowadzenia badań działał bardzo pręźnie, obecnie nie istnieje), amfiteatr, rozgłośnia radiowa oraz szereg instytucji wspomagających, domy kultury, szkoły tańca, kluby. Przy Wyższej Szkole Pedagogicznej działają dwa kluby studenckie: „Zatem” (nastawiony na działalność muzyczną i taneczną) oraz „Gęba” (którego oferta jest znacznie szersza, ale znany jest głównie ze swej działalności na polu kabaretowym).

Jeżeli chodzi o możliwość realizacji zainteresowań teatralnych, to mieszkańcy Zielonej Góry (w tym studenci) zdani są na jedyny, działający w centrum Teatr Ziemi Lubuskiej. Dysponuje on trzema scenami oraz kompletnym zespołem artystycznym. Teatr Lubuski w sezonie 1992/93 (był to okres, o który byli pytani respondenci) wystawił łącznie czternaście spektakli, z czego osiem przeznaczonych było dla dzieci. Był to repertuar dość różnorodny, jakby poszukujący publiczności wśród różnych grup społecznych. Znalazły się w nich: *Romeo i Julia* W. Szekspira, *Czekając na Godota* S. Becketa, *Roberto*

Zucco B. M. Kaltesa, *Damy i Huzary* A. Fredry, *Antygona* Sofoklesa, *Andrea chodzi z dwoma* D. Willingera, *Mayday* i *Love Story*.

Instytucją zajmującą się również propagowaniem sztuki teatralnej na terenie Zielonej Góry (w trakcie, gdy przeprowadzano badania) był Wojewódzki Ośrodek Sztuk Widowiskowych „Arlekin”. W omawianym sezonie 1992/93 ośrodek zorganizował (w ramach swojej działalności impresaryjnej) kilka przedstawień. Można było tam zobaczyć m. in. dwa spektakle poznańskiego teatru „Wierzbak”: *Kto pocałuje żabę* i *Wypukły*. Zaprezentowano także trzy jednoaktówki pod wspólnym tytułem *Lustra* z główną rolą i w reżyserii Z. Zapasiewicza. W Ośrodku Sztuk Widowiskowych gościły także teatry zagraniczne, m. in. teatr „Yorik” z Danii oraz teatr „Nya Mimensamblen” ze Szwecji. Kluby studenckie w sezonie 1992/93 gościły po jednym spektaklu: teatr „Terminus A Quo” z Nowej Soli w „Zatemie” i *Balladę o walizce* teatru z Domu Harcerza zaprezentowaną w klubie „Gęba”. Należy dodać, że w sezonie tym fakultet teatralny (pedagogika kulturalno-oświatowa) wystawił premierę *Trzech Kobiet* M. Kaziara. Biorąc pod uwagę ofertę zielonogórskich placówek należy stwierdzić, że badani studenci mieli możliwość uczestnictwa w odbiorze co najmniej kilkunastu sztuk teatralnych w wykonaniu teatrów zawodowych i amatorskich.

Jeżeli chodzi o realizację zainteresowań kabaretem, najwięcej możliwości daje studentom klub „Gęba”. W interesującym nas sezonie miało tu miejsce przynajmniej kilka imprez o charakterze kabaretowym. Były to trzy imprezy cykliczne: „Wysypisko” — impreza dająca możliwość prezentacji własnych dokonań kabaretowych (i nie tylko), odbywająca się raz w miesiącu, oraz „Dziadowskie czwartki” (młodzi wykonawcy, rekrutowani spośród studentów przychodzących do klubu prezentują teksty autorskie W. Sikory, reżysera i tekściarza kabaretu „Potem”). W interesującym nas sezonie odbyły się trzy premiery „Dziadowskich czwartków”: *Mity Greckie*, *Rycerze i królowny* oraz *Law, law, law czyli pani pozna pana*, dwa z nich w klubie „Gęba”, jeden w klubie „Zatem”. Trzecią imprezą kabaretową jest „serial na żywo”. Jest on parodią tasiemcowych seriali telewizyjnych. Ma otwartą formułę i może wziąć w nich udział każdy, kto wymyśli dla siebie postać, dopasowując się do zastanych realiów. Oprócz wyżej wymienionych imprez cyklicznych odbywały się także występy jednorazowe: kabaret „Potem” z dwoma swoimi programami oraz jednoosobowy kabaret „DeeR” z Łodzi. Wynika z tego, że studenci mieli sporo możliwości realizowania swoich zainteresowań kabaretem. W klubach studenckich mogą uprawiać kabaret w formie czynnej, a nie tylko uczestniczyć w przedstawieniach w charakterze widzów (M. Matysik 1994).

Jeżeli chodzi o realizację zainteresowań innymi dziedzinami kultury, tzn. muzyką, filmem i literaturą, do dyspozycji studentów pozostawały powołane odpowiednie instytucje (przypomnę niektóre z nich: cztery kina, filharmonia, amfiteatr, biblioteki, kluby).

Klub „Zatem” od lat zajmuje się propagowaniem kultury muzycznej. Swoją działalność ogranicza (z powodów lokalowych) do muzyki popularnej, znacznie mniej uwagi poświęcając muzyce poważnej, ludowej, religijnej (klasyfikacje przyjęte za A. Przychodzińską-Kaciczak 1984). W klubie swoje próby przeprowadzają zespoły muzyczne, które w zamian za udostępnienie sal klubowych koncertują dla studentów za darmo. W okresie, o który pytano studentów, swoje koncerty w „Zatemie” miały zespoły „Raz, Dwa, Trzy”, „Yo”, i „Kobieta”. Oprócz tego Zieloną Górę odwiedzały zespoły z czołówki polskiej sceny rozrywkowej, dając swoje koncerty w Estradzie Ziemi Lubuskiej i w amfiteatrze. Jeżeli chodzi o repertuar klasyczny, to jego popularyzacją zajmuje się Filharmonia Zielonogórska. Oprócz tego studenci wychowania muzycznego w ramach egzaminów z przedmiotów kierunkowych (dyrygowanie, zespół muzyczny) przygotowują i prezentują na publicznych koncertach utwory repertuaru klasycznego. Kontakt z muzyką na szeroką skalę, z różnymi jej formami i gatunkami, odbywa się także za pośrednictwem radia, telewizji, filmu, kaset wideo, fonografii i wielu innych środków technicznych.

Swoje zainteresowanie filmem respondenci mogli realizować w czterech kinach znajdujących się na terenie Zielonej Góry. Jedno z nich, kino „Newa”, prowadziło także działalność dyskusyjnego klubu filmowego. Taką formę miały również pokazy organizowane przez studentów pedagogiki kulturalno-oświatowej (fakultet filmowy) oraz przez DKF „Korniszon” działający przy klubie „Gęba”. Szczególną rolę w upowszechnianiu filmów odgrywa także telewizja i technika wideo.

Uczestnictwo i preferencje kulturalne studentów

Po przedstawieniu w poprzedniej części możliwości uczestnictwa studentów w kulturze oraz krótkiej charakterystyki Zielonej Góry jako ośrodka kultury chciałbym zaprezentować opis różnych form udziału studentów WSP w Zielonej Górze w życiu kulturalnym miasta i uczelni, a także ich preferencje kulturalne.

W ankiecie skierowanej do studentów zamieszczono listę sześciu dziedzin kultury symbolicznej (teatr, taniec, muzyka, plastyka, literatura i film). Do zadań respondentów należało określenie, czy wymienione dyscypliny interesują ich, czy nie i w jakim stopniu. Ten sposób posłużył do wskazania różnych dziedzin kultury preferowanych przez studentów.

Jak wynika z analizy danych, dziedziną, która wzbudza największe zainteresowanie studentów, jest muzyka. Zdecydowane zainteresowanie muzyką zadeklarowało 90,4% badanych, brak zainteresowania tylko 7,9%. 89,1% studentów zadeklarowało zainteresowanie filmem. Kolejną wysoką pozycję zajęło zainteresowanie literaturą — 80,5%. Czwarte miejsce zajmuje teatr — 68,9%. Niżej od teatru znalazły się zainteresowania tańcem — 58,9% i plastyką — 40,4%.

Tabela 2

Zainteresowanie studentów wybranymi dziedzinami sztuki

Rodzaj odpowiedzi	Dziedziny sztuki (w %)					
	muzyka	film	literatura	teatr	taniec	plastyka
TAK (zdecydowanie i raczej tak)	90,4	89,1	80,5	68,9	58,9	40,4
NIE (zdecydowanie i raczej nie)	7,9	9,3	18,2	29,5	39,0	57,0
Brak odpowiedzi	1,7	1,7	1,3	2,0	1,7	2,0

Uczestnictwo i preferencje kulturalne studentów w dziedzinie muzyki

Badając uczestnictwo kulturalne studentów w dziedzinie muzyki uwzględniono takie wskaźniki, jak rodzaje i formy kontaktów kulturalnych, wybory i selekcje pewnych treści kulturalnych, działania ekspresyjne. Najliczniej wybierane formy odbioru muzyki to odtwarzanie z kaset magnetofonowych (95,4%), korzystanie z radia i telewizji (89,4%) oraz koncerty (65,2%). Uzasadnieniem takich wyborów może być łatwy dostęp do tych środków przekazu oraz dominacja środków masowego przekazu w życiu studentów.

Zainteresowanie muzyką a preferowany gatunek muzyczny

Wśród podanych w kwestionariuszu ankiety gatunków muzycznych studenci najczęściej wskazywali zainteresowanie muzyką rockową (75,5%); również dużą popularnością cieszy się muzyka poważna (71,5%) oraz pop (64,2%).

Tabela 3

Zainteresowanie muzyką

Rodzaj muzyki	Zainteresowani studenci	
	liczba	procent
Pop	194	64,2
Poważna	216	71,5
Rockowa	228	75,5
N =	302	

Za wskaźnik aktywnego uczestnictwa w kulturze muzycznej studentów można uznać ich członkostwo w zespołach muzycznych i chóralnych. Na podstawie analizy wyników badań stwierdzono, że większość badanych studentów (73,8%) nie jest lub nigdy nie była członkami zespołów muzycznych.

Tylko 3,6% respondentów zainteresowanych muzyką zadeklarowało swoje czynne uczestnictwo w chórze (E. Skrent 1994). Jak wynika z powyższych danych, uczestnictwo w kulturze muzycznej studentów zdominowane jest przez środki masowego przekazu i przybiera najczęściej formę recepcyjną.

Uczestnictwo i preferencje kulturalne studentów w zakresie filmu

Jak wynika z analizy odpowiedzi, zdecydowane zainteresowanie filmem (odpowiedzi „tak” i „zdecydowanie tak”) zadeklarowało 89,1% badanych. Małe zainteresowanie filmem wykazuje 9,3% (R. Michalak 1994). Wśród deklarujących ogólne zainteresowanie filmem tylko 3,7% chodzi do kina przynajmniej raz w tygodniu, 15,2% raz na miesiąc. 71,4% chodzi do kina, jeśli odpowiada im repertuar, a 9,7% zainteresowanych filmem nie chodzi do kina wcale. Częstotliwość uczęszczania do kina wśród nie deklarujących szczególnego zainteresowania filmem nie różni się znacznie. 18% chodzi do kina raz w miesiącu, 60,7% idzie w zależności od repertuaru. Różnica polega na tym, że dwa razy więcej nie deklarujących zainteresowania filmem niż zainteresowanych nim nie chodzi do kina wcale. Dane zawiera tabela 4.

Analizując zainteresowanie studentów WSP filmem stwierdza się, że wśród ankietowanych, którzy zadeklarowali to zainteresowanie, największym powodzeniem cieszyły się następujące gatunki filmowe: filmy komediowe (32%), filmy sensacyjne (28,7%), filmy psychologiczne (28%) oraz filmy obyczajowe (25,1%).

Tabela 4

Zainteresowanie filmem a częstotliwość chodzenia do kina

Częstotliwość chodzenia do kina	Zainteresowani filmem		Nie zainteresowani		Ogółem	
	N	%	N	%	N	%
Raz na tydzień	10	3,7	-	-	10	3,4
Raz na miesiąc	41	15,2	5	17,9	46	15,5
Zależy od repertuaru	192	71,4	17	60,7	209	70,4
Wcale	26	9,7	6	21,4	32	10,8
N =	269		28		297	

Spośród 302 badanych studentów zainteresowanych filmem 14,2% jest (lub było) członkami DKF, a 56,8% sporadycznie bierze udział w pokazach filmów premierowych. Informacje te wskazują, iż deklaracje studentów o zainteresowaniu filmem są tylko deklaracjami; ich kontakt ze sztuką filmową częściej jest bierny i sprowadza się do sporadycznego uczęszczania do kina. Niski wskaźnik zainteresowania uczestnictwem w pokazach premierowych czy

członkostwem w DKF oraz wysokie zainteresowanie „łatwymi” gatunkami filmowymi może wskazywać na preferowanie przez studentów filmu komercyjnego i małe zainteresowanie tzw. filmem ambitnym.

Uczestnictwo i preferencje kulturalne studentów w zakresie literatury

Badając uczestnictwo studentów w kulturze literackiej zestawiono zainteresowania literaturą z preferowanymi gatunkami literackimi. Na podstawie uzyskanych wyników można stwierdzić, że młodzież akademicka preferuje następujące gatunki literackie: powieść obyczajowa (49,6%), powieść sensacyjna (38,8%), powieść historyczna (10,2%) i romanse (3,9%). Najczęściej deklarowanym przez ankietowanych źródłem książek były: biblioteka (58,9%), zasoby własne (23,8%) oraz księgozbiory znajomych (15,6%).

Rozpatrując współwystępowanie zainteresowania literaturą i czytelnictwem czasopism można stwierdzić, iż większość studentów zainteresowanych literaturą czyta tygodniki (76,1%), natomiast miesięczniki tylko 20%.

Badając zainteresowanie literaturą w porównaniu z innymi dziedzinami kultury stwierdzam, iż:

- interesujących się („tak” + „raczej tak”) literaturą i teatrem było 59,9% respondentów,

- nie interesujących się tymi dziedzinami kultury („raczej nie” + „nie”) było 9,3%,

- interesujących się literaturą i muzyką („tak” + „raczej tak”) było 73,2%,

- nie zainteresowanych obiema dziedzinami kultury („raczej nie” + „nie”) było 7,6%,

- interesujących się literaturą i filmem („tak” + „raczej tak”) było 73,8%,

- nie interesujących się („raczej nie” + „nie”) było 3,6%.

Z przedstawionych korelacji wynika, że największą popularnością u studentów interesujących się literaturą cieszy się film.

Zainteresowanie studentów teatrem a faktyczne przejawy aktywności kulturalnej

Jak wynika z analizy badań, zainteresowanie teatrem zadeklarowało 21,9% badanych. Odpowiedzi „raczej tak”, które mogą świadczyć o umiarkowanym zainteresowaniu teatrem, udzieliło 47% respondentów. Małe zainteresowanie teatrem (odpowiedzi „raczej nie”) wykazuje 24,2% badanych. Najmniej, bo tylko 5,3% udzieliło odpowiedzi zdecydowanie negatywnej. Wyniki te mogą świadczyć o szerokim kręgu zainteresowanych teatrem studentów. O tym, czy są to tylko puste deklaracje, czy fakty, przekonać się można dopiero po

analizie kolejnych pytań, które próbują wychwycić konkretne czynności składające się na aktywność kulturalną w dziedzinie teatru.

Teatr to, jak wiadomo, dziedzina, w której uczestnictwo (a przynajmniej deklaracja takiego uczestnictwa) związane jest z prestiżem społecznym (M. Stefanowska 1988). Wskaźnikami aktywności kulturalnej studentów w dziedzinie teatru są zachowania przejawiające się uczestnictwem w spektaklach teatrów profesjonalnych, uczestnictwem w spektaklach teatrów amatorskich, oglądaniem teatrów telewizji oraz czynnym udziałem w amatorskim ruchu artystycznym, czytelnictwem prasy teatralnej.

W pytaniu o czynny udział w amatorskim ruchu teatralnym nie ograniczono się jedynie do sezonu 1992/93, jak w pozostałych. Odnosi się ono zarówno do działań respondentów z okresu przedstudenckiego, jak i do działań bieżących. Należy założyć, że fakt bycia członkiem teatru amatorskiego może rzutować wyraźnie na jakościową stronę zainteresowań. Zważywszy na rolę, jaką odgrywa twórcze uczestnictwo w kulturze w stymulowaniu rzeczywistych zainteresowań daną dziedziną twórczości, pierwsze zostanie omówione członkostwo w amatorskim ruchu teatralnym. Na 302 zbadanych studentów 68 osób (22,5%) wykazało w ankiecie udział w teatrze amatorskim. Spośród 302 respondentów 142 (47%) zadeklarowało zdecydowane zainteresowanie teatrem przy jednoczesnym kontakcie ze sceną amatorską.

Fakt udziału w teatrze amatorskim nie wyklucza jednak w sposób całkowity braku zainteresowania teatrem w ogóle; z 302 badanych 57 osób (18,8%) na pytanie o zainteresowanie teatrem odpowiedziało „raczej nie” lub „zdecydowanie nie” mimo udziału w tym ruchu. Twórcze uczestnictwo w teatrze nie jest warunkiem koniecznym do tego, aby w sposób zdecydowany interesować się teatrem. „Zdecydowanie tak” i „raczej tak” odpowiedziało 160 respondentów, którzy nie uczestniczyli w formach teatru amatorskiego (53% ogólnej liczby ankietowanych).

Kolejnym wyznacznikiem, który wraz z działalnością w amatorskim ruchu teatralnym tworzy obraz pogłębionych zainteresowań teatrem, jest czytelnictwo prasy teatralnej. Należy wymienić w tym miejscu tytuły prasy teatralnej ukazującej się przez ostatnich kilka lat. Są to cztery miesięczniki o dość długiej tradycji i wysokim poziomie treściowym i edytorskim. Mowa tu o „Dialogu”, „Teatrze”, „Scenie” i „Gońcu Teatralnym”. Z ogólnej liczby badanych o czytelnictwie prasy teatralnej informowało w ankiecie 72 studentów, co stanowi 23,8%.

Analiza wyników wykazała związek trzech czynników: uczestnictwa w formach teatru amatorskiego, czytelnictwa prasy teatralnej i zainteresowania teatrem. 81% studentów, którzy zadeklarowali brak zainteresowania teatrem, nie czyta w ogóle prasy teatralnej i nie uczestniczyło nigdy w amatorskim ruchu teatralnym. Spośród tych, którzy w sposób zdecydowany interesują się teatrem (66 osób), prasę teatralną czyta 39 respondentów (59,1%). Pozostałe

27 osób (40,9%), zdecydowanych zwolenników teatru, nie sięga po prasę teatralną w ogóle.

Recepcja spektakli teatrów profesjonalnych, telewizyjnych, amatorskich

W ankiecie, którą się posłużono do zebrania materiału empirycznego, umieszczono trzy pytania dotyczące biernego (recepcyjnego) odbioru przedstawień teatralnych. Pierwsze z nich dotyczyło odbioru spektakli zawodowych, drugie amatorskich, trzecie zaś teatralnych produkcji telewizyjnych.

Jak wynika z badań, w sezonie teatralnym 1992/93 bierny udział w przedstawieniach profesjonalnych brało 116 studentów (38,4%). 114 (38%) respondentów uczestniczyło w charakterze widzów w przedstawieniach amatorskich. Możliwe, że ta zbieżność danych świadczy o tym, że odbiorcami obu typów teatru są ci sami studenci.

Zadziwiająco słabo przedstawia się związek odpowiedzi na pytania o uczestnictwo w spektaklach i zainteresowanie teatrem. Tylko 61,1% respondentów, którzy wcześniej zadeklarowali zdecydowane zainteresowanie teatrem, było w teatrze w sezonie 1992/93. Ani jeden badany z 58% deklarujących umiarkowane zainteresowanie teatrem nie był w teatrze w wymienionym sezonie. Należy pamiętać, że aby pozytywnie odpowiedzieć na pytanie o uczestniczenie w spektaklach w charakterze widza, wystarczyła jedna obecność w teatrze. Być może przyczyną jest zbyt mała propozycja repertuarowa i niezbyt wysoki poziom teatru zielonogórskiego.

Kolejną uwzględnioną w ankiecie formą kontaktu ze sztuką teatru jest teatr telewizji. Polska jako jeden z nielicznych krajów w Europie nadaje spektakle teatru telewizji. Powszechnie uważa się go za mało telewizyjny i niekomercyjny, a przede wszystkim odciągający widownię od teatru żywego. Telewizja polska w ostatnich latach bardzo poszerzyła swoją propozycję teatralną. Oprócz coponiedziałkowego „Teatru telewizji” istnieje także „Studio teatralne dwójki”, „Telewizyjny teatr rozmaitości” i „Teatr sensacji”.

Na pytanie dotyczące oglądalności „Teatru telewizji” istniały w ankiecie trzy warianty odpowiedzi: co tydzień, sporadycznie, wcale. Z ogólnej liczby 302 badanych 58 studentów (19,2%) ogląda „Teatr telewizji” co tydzień. Najwięcej, bo aż 226 respondentów (74,8%) udzieliło drugiej odpowiedzi, czyli ogląda „Teatr telewizji” sporadycznie. Tylko 18 osób (6%) nie ogląda go w ogóle.

Przedstawione wyniki świadczą o dużej popularności tej formy prezentacji spektakli teatralnych. Należy tu przypomnieć, że 62% badanych nie ogląda spektakli teatralnych na żywo. Czyżby więc „Teatr telewizji” stał się ekwiwalentem kontaktu z żywym teatrem, zamiast dopełnić aktywność w tej dziedzinie kultury?

Co tydzień czas na obejrzenie spektaklu w telewizji znajduje 48,5% osób, które w ankiecie wysoko oceniły teatr, oraz 15 osób, które cenią go w sposób umiarkowany; sporadycznie ogląda te spektakle aż 83,1% respondentów. Wśród respondentów, którzy zadeklarowali się „zdecydowanie nie” w stosunku do teatru, znajdują się też tacy, którzy oglądają spektakle telewizji co tydzień — 12,5%. W przypadku sporadycznego kontaktu z teatrem telewizji odesetek wzrasta do 43,8%.

Zakończenie

Celem tego artykułu było zaprezentowanie uczestnictwa i aktywności kulturalnej studentów. Na podstawie definicji pojęć uczestnictwa i aktywności (chodzi tu konkretnie o składnik behawioralny) utworzono teoretyczną koncepcję badań i podstawę do określenia tych zachowań.

W artykule tym omówiono kilka dziedzin kultury; były to: muzyka, film, literatura, teatr, plastyka i taniec. Jak wynika z analizy preferencji kulturalnych, najwyższe miejsce w rankingu zajmuje muzyka (90,4%), następnie film (89,1%) i literatura (80,5%). Teatr w tym rankingu zajmuje miejsce czwarte (8,9%). Mniejszą popularnością cieszą się taniec (58,9%) i plastyka (40,4%).

Z danych uzyskanych w toku badań wynika, że:

- studenci najchętniej słuchają muzyki z kaset magnetofonowych, radia i telewizji. Najmniej preferowaną przez nich formą jest odtwarzanie jej z płyt gramofonowych, kaset magnetowidowych i płyt kompaktowych;
- z gatunków muzycznych młodzież akademicka najliczniej preferuje muzykę rockową, poważną i popularną, a najmniej rap i new wave;
- większość badanych studentów nie wykazuje zainteresowania członkostwem w zespołach muzycznych i chóralnych;
- młodzież studencka nie przejawia zainteresowania uczestnictwem (w charakterze widza) w koncertach chóralnych;
- wśród studentów zainteresowanych muzyką większość nie wykazuje aktywności twórczej w dziedzinie muzyki;
- młodzież akademicka wykazuje duże zainteresowanie literaturą. Najliczniej preferowanymi gatunkami literackimi wśród badanej populacji są powieść obyczajowa, powieść sensacyjna i powieść historyczna,
- z czasopism chętniej czytane przez studentów są tygodniki niż miesięczniki. Wśród preferowanych tygodników dominują: „Wprost”, „Tylko rock”, „TIM” i „Film”;
- najczęściej deklarowanym przez studentów źródłem książek są biblioteki,
- najczęściej preferowane wśród studentów gatunki filmowe to filmy komediowe, filmy sensacyjne, filmy obyczajowe i filmy psychologiczne;

- najważniejszym kryterium, którym kierują się studenci uczęszczający do kina, jest dobór repertuaru;

- badani studenci nie wykazują zainteresowania członkostwem w DKF i uczestnictwem w pokazach premierowych.

Jeżeli chodzi o sztukę teatru, najwięcej było odpowiedzi świadczących o umiarkowanym zainteresowaniu tą dziedziną kultury. Wielu badanych, którzy cenią sobie teatr bardzo wysoko, nigdy go nie współtworzyło. Również wielu (jedna piąta) badanych nie uczestniczyło w spektaklach teatrów zawodowych. Największą popularnością wśród studentów cieszył się teatr telewizji, a konkretnie — sporadyczny z nim kontakt.

Wydaje się, że przyczyną omówionych powyżej zachowań kulturalnych studentów mogą być utrwalone standardy kultury masowej, które nie sprzyjają rozwojowi elitarnych zachowań kulturalnych.

LITERATURA

MATYSIK M., Społeczne uwarunkowania zainteresowań teatrem i kabaretem studentów WSP w Zielonej Górze (niepublikowana praca magisterska napisana pod kierunkiem prof. dra hab. E. Hajduka), Zielona Góra 1994.

MICHALAK R., Społeczne uwarunkowania zainteresowań studentów WSP w Zielonej Górze literaturą i filmem (niepublikowana praca magisterska napisana pod kierunkiem prof. dra hab. E. Hajduka), Zielona Góra 1994.

PRZECLAWSKA A., Zróżnicowanie kulturalne młodzieży a problemy wychowania, Warszawa 1976.

PRZYCHODZIŃSKA-KACICZAK A., Zrozumieć muzykę, Warszawa 1984.

SEMKÓW J., Kultura studencka w życiu uczelni, Prace Pedagogiczne, Uniwersytet Wrocławski 1990, nr 81.

SKRENT E., Społeczne uwarunkowania zainteresowań studentów WSP w Zielonej Górze muzyką, literaturą (niepublikowana praca magisterska napisana pod kierunkiem prof. dra hab. E. Hajduka), Zielona Góra 1994.

STEFANOWSKA M., Odbiory kultury — deklaracje i rzeczywistość, Warszawa 1988.

TYSZKA A., Uczestnictwo w kulturze. O różnorodności stylów życia, Warszawa 1971.

WNUK-LIPIŃSKA E., Uczestnictwo studentów w kulturze, Warszawa 1982.

Mariusz Matysik

**KULTURPRÄFERENZEN DER STUDIERENDEN
AN DER PÄDAGOGISCHEN
HOCHSCHULE IN ZIELONA GÓRA (GRÜNBERG)**
Zusammenfassung

Der Artikel stellt Präferenzformen der Kulturbeteiligung von den Jugendlichen an der Pädagogischen Hochschule dar. Die Zeit des Studiums begünstigt eine intensive Teilnahme an den verschiedenen Formen der Kulturaktivitäten, die mit dem Angebot der lokalen Kultureinrichtungen, darunter auch der Studentenklubs, verbunden sind. Aus diesem Grund ist der erste Teil des Artikels einer Charakteristik des Kulturangebots dieser Institutionen gewidmet, aus der Zeitspanne, in der die Untersuchungen der studentischen Kulturaktivität durchgeführt wurden. Das größte Interesse der Studenten von der Pädagogischen Hochschule galt folgenden Gebieten der symbolischen Kultur: Musik (90% der Befragten), Literatur (80%) und Theater (69%). Weniger populär sind Tanz (59%) und bildende Künste (40%). Ihr Musikinteresse realisieren die Studenten, indem sie Musikaufnahmen hören, oder auch in Konzerte gehen. Von den bevorzugten Musikgattungen sind Rockmusik (70%), klassische Musik (71%) und Popmusik (64%) zu nennen. Studenten gehen ins Kino je nach dem Repertoire und sehen sich gern im Kino oder im Fernsehen vor allem Komödien (32%), Thrillers (29%), psychologische Filme (28%) und Gesellschaftsfilm (25%) an. Nur wenige Studenten sind Mitglieder der Diskussionsfilmklubs, von denen Vorführungen der künstlerischen, hochstrebenden Filme und Begegnungen mit Filmkünstlern organisiert werden. Ihr Literaturinteresse befriedigen die Studenten, indem sie vor allem Gesellschaftsromane (50%) und Aktionsromane (39%) lesen. Ziemlich viele Studenten d.h. über 1/5, sehen sich Theateraufführungen im Fernsehen an, ebensoviele sind in einem Amateurtheater tätig. Diese Tatsache kann damit zusammenhängen, daß es unter den Befragten auch Studenten der Kulturpädagogik gab, sowie auch damit, daß in Studentenkreisen in Zielona Góra einige Studentenkabarets wirken bzw. wirkten. 1/4 der befragten jungen Leute lesen Theaterpresse und fast 40% nahmen als Zuschauer an einer professionellen Theaterveranstaltung und ebensoviele an einer Amateuraufführung teil.